

УДК 636.2.03.061

Н.Г. ЧЕРНЯК, О.П. ГОНЧАРУК, Н.В. АРТЕМЕНКО

Інститут розведення і генетики тварин УААН

ГОСПОДАРСЬКИ КОРИСНІ ОЗНАКИ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ РІЗНИХ ЛІНІЙ

Наведено результати оцінки корів української чорно-рябої молочної породи різних ліній за господарськи корисними ознаками.

Лінія, молочна продуктивність, українська чорно-ряба молочна порода

Формування ринкових відносин у тваринництві України зумовлює необхідність значного підвищення рентабельності та ефективності галузі, зокрема молочного скотарства, що може бути здійснено завдяки зростанню продуктивності худоби за відносного зниження витрат на одержання додаткової продукції. Головними чинниками збільшення продуктивності худоби є підвищення генетичного потенціалу продуктивності тварин засобами селекції та створення оптимальних умов вирощування, годівлі й утримання для найбільш повної його реалізації. Селекційне удосконалення молочної худоби здійснюється методами великомасштабної селекції та через створення нових конкурентоспроможних порід і типів тварин [1].

Селекційний процес у молочному скотарстві України характеризується інтенсивним породоутворенням та подальшим удосконаленням молочних порід худоби. Селекціонери завжди прагнули до збереження кращих спадкових якостей вихідних порід та окремих тварин. Селекція спрямовується на закріплення, консолідацію господарськи корисних ознак у наступних поколіннях. Важливим завданням є також розширення племінної бази і внутрішньопородної структури порід [2].

© Н.Г. Черняк, О.П. Гончарук, Н.В. Артеменко, 2008

Розведення і генетика тварин. 2008. Вип. 42.

М.В. Зубець та ін. [3] відмічають, що як засіб виробництва порода потребує безперервного вдосконалення відповідно до соціально-економічних змін. Якщо вона не задовольняє запити конкретних умов, як це сталося із чорно-рябою, то вдаються до її зміни на більш досконалу шляхом завезення тварин іншої породи чи поглинального схрещування або ж до виведення на її основі нової породи, що відповідає існуючим вимогам.

Закріплення і подальше вдосконалення господарськи корисних якостей порід на основі відбору й підбору неможливе без розведення за лініями. Це є основним методом удосконалення порід за чистопородного розведення. Воно дає змогу зберегти спадкові якості родоначальника і збагатити лінію шляхом нагромадження протягом кількох поколінь цінної спадковості та найповніше використовувати для вдосконалення породи видатні якості окремих тварин і перетворювати індивідуальні особливості родоначальників ліній на групові [4, 5].

Метою роботи є проведення аналізу молочної продуктивності та відтворної здатності корів української чорно-рябої молочної породи різних ліній.

Матеріали та методика досліджень. Дослідження проводилися в господарствах Київської області – племзаводах СТОВ "Агросвіт" Миронівського району, СВК ім. Щорса, ТОВ "Сухоліське" – Білоцерківського та племрепродукторі ВАТ "Синявське" Рокитнянського району.

Генеалогічну структуру стад було вивчено за допомогою системи управління молочного стада "Орсек". Молочну продуктивність корів за 305 днів або вкорочені I, II, III і більше лактацій та вміст жиру, білка в молоці вивчалися за даними зоотехнічного обліку щомісяця. Оцінку відтворної здатності корів було вивчено за методикою Й.З. Сірацького та ін. [6] з урахуванням віку плідного осіменіння телиць, першого отелення корів, тривалості сервіс- та міжотельного періодів.

Біометричну обробку отриманих матеріалів проводили за допомогою машинних програм на МК-61 [7] та на ПЕОМ з використанням програми "STATISTICA-6".

Результати досліджень. Корови української чорно-рябої молочної породи в умовах доброго утримання та годівлі проявляють високу молочну продуктивність (табл. 1).

1. Показники молочної продуктивності корів української чорно-рябої молочної породи окремих ліній

Лінія	Господарства	n	Надій, кг		Жир, %		Молочний жир, кг	
			M ± m	Cv, %	M ± m	Cv, %	M ± m	Cv, %
П.Ф.А. Чіфа 1427381	СТОВ "Агросвіт"	241	7020 ±76	27,5	3,68 ±0,01	5,7	258 ±2,6	22,6
	СВК ім. Щорса	248	6908 ±72	26,7	3,65 ±0,02	5,9	252 ±2,4	21,8
	ТОВ "Сухоліське"	142	5665±102	19,8	3,79 ±0,02	10,1	215 ±5,6	16,4
	ВАТ "Синявське"	141	5836±96	17,6	3,73 ±0,01	11,4	218 ±3,5	19,0
Х.Х.Старбака 352790	СТОВ "Агросвіт"	194	7183 ±105	24,3	3,60 ±0,02	9,8	259 ±5,8	20,3
	СВК ім. Щорса	334	7100 ±93	25,4	3,64 ±0,02	8,7	258 ±2,4	19,2
	ТОВ "Сухоліське"	276	5827±84	19,3	3,86 ±0,01	11,6	225 ±4,5	17,1
	ВАТ "Синявське"	49	5710±127	18,9	3,76 ±0,01	11,4	215 ±7,3	20,4

Оцінюючи рівень надою корів досліджуваних ліній за закінчену лактацію, спостерігали зміну пріоритетів щодо рівня удійності залежно від лінійного походження. Так найвищу молочну продуктивність мають корови лінії П.Ф.А.Чіфа 1427381, які перевершують представниць лінії Х.Х.Старбака 352790.

Тривалість сервіс-періоду є надійним критерієм оцінки відтворної функції корів. Ряд авторів називають оптимальною тривалість сервіс-періоду 30–70 днів, інші – 55–65 днів. Найнижчий надій за лактацію одержано при осіменінні корів-первісток під час перших 30 днів після отелення. М.С. Гавриленко [8] стверджує, що тривалість сервіс-періоду більша чи менша ніж 55–65 днів знижує надої в середньому на 6–15%.

Маточне поголів'я племзаводів має задовільні показники відтворної здатності, які характерні для високопродуктивних порід (табл. 2).

2. Відтворні показники корів української чорно-рябої молочної породи окремих ліній

Лінія	Господарства	п	Показники					
			сервіс-період, дні		міжотельний період, дні		коефіцієнт відтворної здатності	
			М ± m	Сv, %	М ± m	Сv, %	М ± m	Сv, %
П.Ф.А. Чіфа 1427381	СТОВ "Агросвіт"	241	103 ± 6,6	47,6	376 ± 7,7	20,1	0,97 ± 0,02	19,0
	СВК ім. Щорса	248	112 ± 11,4	53,2	373 ± 6,9	16,8	0,98 ± 0,02	20,7
	ТОВ "Сухоліське"	142	121 ± 8,5	49,4	375 ± 14,8	20,5	0,97 ± 0,03	15,7
	ВАТ "Синявське"	141	130 ± 7,9	45,8	381 ± 12,2	18,7	0,96 ± 0,01	17,5
Х.Х.Старбака 352790	СТОВ "Агросвіт"	194	115 ± 12,3	53,3	384 ± 15,3	12,3	0,95 ± 0,03	12,4
	СВК ім. Щорса	334	119 ± 9,3	52,1	380 ± 7,1	17,4	0,96 ± 0,01	21,2
	ТОВ "Сухоліське"	276	127 ± 10,5	60,5	386 ± 7,6	19,1	0,95 ± 0,02	18,6
	ВАТ "Синявське"	49	126 ± 12,1	54,0	383 ± 14,6	15,7	0,95 ± 0,02	13,3

Найдовший сервіс-період мають високопродуктивні корови. Розтягнутий сервіс-період знижує надій на один день міжотельного періоду і збільшує тривалість сухостійного періоду. Це пояснюється тим, що корови, які мають тривалість сервіс-періоду 90 днів і більше, як правило, не витримують 305 днів лактації і самозапускаються за 3–4 місяці до отелення.

Серед корів кращими показниками відтворної здатності характеризуються ті, батьки яких належать до лінії П.Ф.А. Чіфа 1427381.

Висновок. Корови української чорно-рябої молочної породи господарств мають задовільні відтворні показники, при створенні належних умов можуть лактувати протягом 6 і більше лактацій на достатньо високому рівні продуктивності.

1. Програма селекції української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби на 2003–2012 роки / Ю.Ф. Мельник, В.П. Буркат, М.Я. Єфіменко та ін. – К., 2003. – 83 с.
2. *Зубець М.В., Буркат В.П.* Наукові основи породоутворювального процесу в молочному і м'ясному скотарстві на сучасному етапі // Тваринництво України. – 1996. – № 1. – С. 3–4.
3. *Генетико-селекційний моніторинг у молочному скотарстві / М.В. Зубець, В.П. Буркат, М.Я. Єфіменко та ін.* – К.: Аграрна наука, 1999. – 88 с.
4. *Буркат В.П.* Використання голштинів у поліпшенні молочної худоби. – К.: Урожай, 1988. – 104 с.
5. *Єфіменко М.Я.* Українська чорно-ряба молочна // Тваринництво України. – 1996. – № 1. – С. 7–8.
6. *Сирацький Й.З.* Робота з лініями в сучасних умовах // Розведення і генетика тварин: Міжвід. темат. наук. зб. – 2005. – Вип. 38. – С.74–77.
7. *Полупан Ю.П.* Использование программируемых микрокалькуляторов в биометрических и зоотехнических расчетах. – К., 1988. – 71 с.
8. *Породна технологія використання худоби голштинізованого типу / Ю. Полупан, М. Гавриленко, П. Сахацький та ін.* // Тваринництво України – 2000. – № 5. – С.26.

ХОЗЯЙСТВЕННО-ПОЛЕЗНЫЕ ПРИЗНАКИ КОРОВ УКРАИНСКОЙ ЧЕРНО-ПЕСТРОЙ МОЛОЧНОЙ ПОРОДЫ РАЗНЫХ ЛИНИЙ. Черняк Н.Г., Гончарук О.П., Артеменко Н.В.

Приведены результаты оценки коров украинской черно-пестрой молочной породы разных линий по хозяйственно-полезным признакам.

Линия, молочная продуктивность, украинская черно-пестрая молочная порода

ECONOMICAL USEFUL SIGNS OF COWS OF UKRAINIAN BLACK-AND-WHITE DAIRY BREED OF DIFFERENT LINES. Chernyak N.G., Goncharuk O.P., Artemenko N.V.

The results of an estimation of cows of Ukrainian black-and-white dairy breed of different lines at the economical useful signs.

Line, lactic productivity, Ukrainian Black-and-White dairy breed